

РЕЦЕНЗИЯ

по конкурс за академична длъжност „професор“ в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика /Педагогика, Анимация и образование/, обявен в ДВ бр. 21 от 13.03.2020 г., за нуждите на ФП, СУ „Свети Климент Охридски“

Рецензент: проф.дпн Яна Динкова Мерджанова, СУ „Св. Климент Охридски“, ФП

Данни за процедурата и конкурса: Конкурсът за професор е обявен от ФП на СУ и е обезпечен с необходимия брой часове /360 приравнени към упражнения/ по 4 задължителни и 2 избираеми дисциплини в три университетски факултета /ФП, ФХФ и ФСлФ/ – Педагогика в три университетски специалности; Модели на образование на възрастни; Анимация и образование; Драма театър и анимация в образованието. Очевидно е, че в тази специфична проблематика е работено дългогодишно, постоянно, с усърдие, за да се ново-въведат и утвърдят последните две академични дисциплини. Още чрез този прочит на заявката по конкурса може да се направи извод за обмислен, подготвен, отговорен избор и предложение на първично научно звено, факултет и преподавател, тъй като конкурсът е за растеж на място. **Процедурата е законовосьобразна /ЗРАСРБ/** – представени са всички предварително необходими документи и справки, на обсъждане в първичното научно звено е преминал основният хабилитационен труд на потенциалния кандидат по конкурса.

Представяне на кандидатите: В конкурса участва единствен кандидат доц.д-р Радка Емилова Василева. Основните моменти от нейния професионален и научно-изследователски път са ярки, запомнящи се, уникални с отдаденост на една сфера – пионерско предизвикателство, на флуидната граница между театър, арт-направления и образование. Доц. Василева е преподавател във ФП от 1986 г. и последователно преминава през академичните длъжности: до 1990 г. е асистент; до 1993 г. – ст. асистент; до 2007 г. – главен асистент, от 2007 г. до сега – доцент. През 1998 г. защитава докторската си дисертация. Доц. Василева е автор на програмите и титуляр на курсове, свързани с Арт анимацията в образованието: Анимация и образование; Драма, театър и анимация в образованието. Дълги години развива проблематиката и е титуляр на курсове по Решаване на конфликти, Управленски тренинг, Дизайн на тренингови програми. Води лекции и по общ курс Педагогика в два факултета, три специалности на СУ за придобиване на учителска правоспособност. Специално открояване заслужава обаче лидерската дейност на Радка Василева като управител и творчески директор на Образователен театър „Забавна наука“, който от 1995 г. работи целогодишно с над 200 учители от цялата страна и чиято зрителска аудитория на малките ученици надхвърля внушителното 100 000. Еднов-

ременно с това доц. Василева е и автор на сценарии за образователни пиеси, постановчик с екипи от професионални актьори; организира мащабни мероприятия – фестивали, перформанси, тренинги.

Оценка на научната продукция: за участие в конкурса са представени за рецензиране 13 съчинения: 2 монографии, 10 научни статии и 1 учебно пособие за училище. Пълноценно, оригинално, разнообразно, стойностно научно творчество. Отчетливо може да се проследи еволюцията на авторските идеи – **първо**, от образователен театър към анимация и арт анимация в образованието; **второ**, движението от практическо приложно към теоретическо осмисляне и идейно концептуализиране; **трето**, взаимодействието и постепенното синергетиизиране на общопедагогическата проблематика със света на изкуството. Източници 3, 6, 7, 8, 9, 13 са преимуществено свързани с педагогически проблеми, а 1, 2, 4, 5, 10, 11, 12 са ориентирани към втората област на конкурса: Анимация и образование. Но и при интерпретация на такива проблеми като връзката между педагогическата теория и практика в ежедневието ни /7/, нравственото възпитание на децата /8/, нови акценти в българската образователна система /9/, дизайн на образователното пространство /10/, доц. Василева привнася своя авторски почерк, творчески търсения за иновиране чрез връзката между личностните креации и утвърдените класически норми на педагогическото мислене и реалност. Учебното пособие Гражданско образование от 2010 г. /изт. 13/ в помощ на учителя за час на класа в начален курс предлага една динамична творческа колаборация между учител, ученици, общество, за формиране на позиции и светоглед. Прави, също така, впечатление как авторката разработва и търси решения за внедряване на арт-техниките и драма театъра както в училище, така и в сферата на неформалното образование /изт. 5/; подхожда внимателно, проучвайки мотивацията на учителите за приложение на такива техники /изт. 3/; търси обучаващия ефект от използване на арт-стратегииите като стратегии за диференцирано обучение /изт. 6/. Налице е педагогическо мислене, което, използвайки фундамента на базовото педагогическо знание, го развива отговорно и внимателно, надгражда го вдъхновено и същевременно прецизно с идеи, концепти, опит от свършено друга социална сфера – тази на изкуството. **Този подход и реални резултати от дългогодишния и авторски, и приложен опит на кандидата внушават професионално доверие, колегиален респект, висока експертна оценка.**

Двете монографии на доц. д-р Радка Василева също бележат развитието на нейните идеи. Първата монография „Модел на образователна драма в училище“ /изт. 1/ дефинира модела на образователната драма и предлага 3 разкриващи я проекта: единият, насочен към учителите; вторият, ангажиращ целия училищен клас в работа по проект и третият, фокусиран върху импровизираните ролеви игри. Десетилетие на практическа и теоретическа работа след

това позволява на автора да стигне до систематизиране и разработване на фундаментален труд върху Анимацията в образованието.

Монографията „Арт анимация в образованието. Драматично взаимодействие между учител и ученици“ 2020 г. /изт. 2/ е отливка като цялостно жизнено професионално кредо и дело на автора. Тя е основен хабилитационен труд на кандидата в настоящия конкурс. Обемна като страници и мащабна като съдържание – текст с библиография плюс богати приложения на илюстративен, демонстрационен, диагностичен, експериментален материал, още в заглавието и съдържанието си монографията обявява няколко заявки, които ангажират читателя с определени очаквания – зряло, отговорно, иновативно:

1. Книгата организира *среща между Арт Анимацията и Педагогическото* на Системно, Институционално, Субектно персонални равнища.

2. Предизвиква и провокира с *метафоричното си подзаглавие „драматично взаимодействие“ синтеза* между еднозначния професионален научен прочит и казусното многозначно разбиране и тълкуване на предложения опит.

3. Представя *систематизиране и нов прочит в новия контекст на Арт Анимацията на утвърдени педагогически и образователни подходи и парадигми* от Античността през Класиката, Новото време, Модернизма и постмодернизма на глобалната ери. Търсенето на връзката им с Арт Анимацията е и авторска коректност спрямо, и авторски натиск върху традицията.

4. Така книгата на Радка Василева се опитва и красноречиво демонстрира и въплъщава рефлексивността и духа на обекта и предмета на собственото си изследване. Това е *белег на автентичност и действително преживяно многократно на различни равнища и вариации авторство.*

Композиционно, езиково-информационно, стилово, трудът носи всички *белези на монографично научно изследване, което има качества на хабилитационен труд – и на сериозно научно постдокторантско изследване, и на монография върху него.*

На тази основа се забелязват категорично научни теоретико-приложни приноси, различни от съществуващите в изследваното научно поле и в досегашното научно творчество на автора доц.д-р Радка Василева:

1. Систематизирани и анализирани са на теоретическо равнище различни водещи и утвърдени педагогически подходи и образователни *парадигми в съответното им историческо време, от една страна, и с изявена връзка с новия контекст на Арт Анимацията в*

образованието. По този начин се осветляват нови характеристики както на познатите подходи, така и се търси методологическо обосноваване и *трансформация на Арт Анимацията от позиция на техники и средства в обучението до статус на методологическа детерминанта на тип обучение.*

2. Разгърнато е /втора част/ *четириизмерно представяне/форматиране на Арт Анимацията – ролево „традиционно“ /драма и театър/, субектно /учителят/, визуално-образно /картинни формати/, като среда /развлекателно-събитийни формати/.*

3. На *приложно равнище* концепцията за връзката Анимация-Образование е защитена в диагностичен; проследяващо-експериментален, опитно-внедряващ; илюстративно-демонстрационен план.

4. Втори, трети и четвърти параграф от втора част на книгата *надграждат значително образователния театър и образователната драма*, изследвани досега преимуществено в педагогическата наука и в досегашното творчество на автора.

С тези ключови нива на свои приноси монографичният труд задава едно синтетично стратегическо живо пространство-време на *Арт Анимацията в перспектива – като методологическа платформа за образователни модели, за училищни модели на институционална организация, на обучаващи модели, на културно формиращи модели.* Монографичният труд може да бъде определен **като исторически** в развитието на педагогическото мислене и на образователната практика. Мисля, че доц. д-р Радка Василева е съумяла да се изрази изцяло и да завещае своето педагогическо и творческо-художествено кредо по великолепен начин. Характеристиките на труда са проявление на богатството, разнообразието, дълбочината, търпеливостта, отдадеността, извисеността на професионалното, научното, творческото, артистичното, човешкото, духовното на неговия автор. Трудът е дело на автентична и дълбока творческа любов.

От тези убеждения е препоръката, свързана с потенциала и на автора, и на труда – пожелание към доц. Василева за по-нататъшно развитие на нейната теза за Арт Анимацията В Образованието като теза за Арт Анимацията ЗА Образованието – като негова философско–методологическа основа, обосноваваща не само нейната интеграция в определени и всякакви образователни модели, а определяща и моделираща специфичен арт-образователен модел, произтичащ от всичките ѝ характеристики /една Арт-анимираща философия на образованието/.

Приносителите в основния монографичен труд допълват научните приноси, представени от кандидата за цялостното му творчество. Приемам ги изцяло, като подчертавам

автентичното им авторство: разработен оригинален авторски арт анимационен подход в образованието; създадени оригинални авторски приложни формати за училищното и неформалното образование; създаден и утвърден в България от 25 години функционален авторски модел на образователен театър „Забавна наука“; създаден и утвърден авторски теоретико-приложен модел на Училищна образователна драма. **Доказателства** за всички приносни моменти от делото на доц. Василева съществуват и са представени на идейно, теоретическо, академично преподавателско, проектно, експериментално, консултантско, експертно, приложно внедрителско равнища. Същевременно бих подчертала още веднъж **два ярки приноса в полето на общопедагогическата проблематика:**

1. Систематизирани и анализирани са на теоретическо равнище различни водещи и утвърдени педагогически подходи и образователни *парадигми в съответното им историческо време, от една страна, и с изявена връзка с новия контекст на Арт Анимацията* в образованието. Реализира се **идейна и теоретическа мисловна синергия** в историческа и в духовна перспектива **между педагогическа класика – педагогическа съвременност – педагогическа перспектива.** /изт. 1, 4, 6, 7, 8, 9, 13/

2. Анализирани и открити са възможностите и конкретните начини за взаимодействие и трансфер на идеи и формиращи практики от сферата на Артанимацията и Изкуството в по-широк план в педагогическата реалност. Реализира се идейна, теоретическа мисловна и духовна практико-приложна **синергия между две различни обществени сфери Образование/Педагогика – Културна сфера/Изкуство.** /изт. 2, 3, 5, 10, 11/

Преподавателска и научно-изследователска проектна дейност: Като преподавател доц. Радка Василева е възплъщение на оригиналността, академизма, човешкия заряд, които превръщат нейните аудитории в кипещ и работилница на творящи и експериментирани със себе си, с професионалния терен, с бъдещето млади хора. Работата ѝ по проекти увлича и докторанти, асистенти, студенти. Представени са участия в 11 научни проекта /1 от тях международен/ – на 2 е била ръководител, в 9 е била член.

Ръководство на докторанти: Запомнящи във факултета са защитите на трудовете на докторантите на доц. Василева. Успешно приключило ръководство на двама докторанти, и двамата с академична реализация след това – един млад колега асистент във ФП, другият като асистент в Нов български университет. Понастоящем доц. Василева ръководи 3 докторанти.

Експертно-консултантска дейност и обучения: **Като основоположник и лидер, директор на Образователен театър „Забавна наука“**, доц. Василева е експерт в областта и консултант за всички, свързани с образованието и интересувани се от тази сфера – директори,

учители, управленци, актьори, родители и ученици, студенти, колеги университетски преподаватели. От 2018 г. кандидатът е член на борда на редакторите на Списание за образование в САЩ. Множество са обученията, реализирани от доц. Василева и екипа, който ръководи. И всички те са дългогодишни, многократно осъществявани със съответните аудитории /безспорно свидетелство за тяхното качество и авторитета на кандидата като специалист и експерт в проблематиката/: 2006-10 г. директори, а 2012-16 г. кметове за развитие на персонала и квалификация; 2010-12 г. учители, директори, експерти по Гражданско образование; 2011-13 г. адаптиране на образователни програми към Фондация „Заедно в час“; 2013-14 г., 2019-20 г. консултант и обучител по арт и драма методи и техники за учители; от 2018 година е член на Управителния съвет на Академия за деца към СУ, една модерна инициатива на академични университетски иноватори.

Цитирания: представени са 82 цитирания – 18 в реферирани и индексирани в международна база данни издания; 14 в монографии и толове с научно рецензиране; 50 в нереперирани, рецензирани научни списания и издания.

Заключение: Творчеството и Делото на доц. Радка Василева са самобитни и неповторими като авторски почерк и стил. Убедена съм, те ще служат поколения наред на специалисти и хора с широк хуманитарен и социален профил, отдадени на хуманитарната кауза за разгръщане, подкрепа и полет на Човешкото. **Щастлива е съдбата на специалист, който приживе е съумял да създаде и утвърди Школа от последователи, съмишленици, партньори. Доц. Василева е избраник на такава съдба. Несъмнено, защото ѝ се е посветила.**

Цялостната процедура и кандидатура отговарят на изискванията на ЗРАСРБ.

Не само с пълна убеденост и удовлетворение, **но и с колегиална гордост**, предлагам на членовете на уважаемото научно жури да подкрепят встъпването на доц.д-р Рака Емилова Василева в академичната длъжност „професор“ по професионално направление 1.2. Педагогика /Педагогика, Анимация и образование/ за нуждите на ФП на СУ „Свети Климент Охридски“. С цялостното си професионално и научно-изследователско дело, с творчеството си, доц. Радка Василева ще остане в историята на педагогиката и на науките за образованието като първопроходник и теоретичен основоположник в България на сериозното и автономно педагогическо направление на теоретическо и на приложно равнище Артанимация в образованието. А това са стойностните, красиви, вълнуващи явления в живота на Науката Педагогика, продължаващи нейната истинска Биография.

10. 09. 2020 г.

Рецензент:

София

Проф.дпн Яна Мерджанова

